

dinsdag 13 december 2011
door WALTERito

Matinee van de woonwagen

ANTWERPEN - Miss België, de burgemeester van Gent, een ex-voetballer en een bekend reality-soapfiguur, wat kunnen die gemeen hebben? Eigenaardig genoeg brachten ze hun jeugd of althans een deel ervan in een woonwagen door. Het lot bepaalde dat ze geen foorkramer of tapijthandelaar werden. Toch zijn ze hun 'nomaden'-leven niet vergeten, het heeft nog steeds een invloed op hun levenswijze.

Atlas, huis van diversiteit en inburgering heeft een heel programma uitgebouwd rond het thema 'Wonen op wielen'. In het gebouw loopt een uitgebreide fototentoonstelling en tot eind januari zijn er nog een aantal zondagvoormiddagfilms over het thema. Ook is het mogelijk een begeleid bezoek te brengen aan de woonwagenkampen van Mortsel (19/12) en Deurne (16/01). Meer info op de website van **Atlas**.

Liesbeth Imbo, bekend van Radio 1 en Terzake, speelde gastvrouw.

Jean-Marie Pfaff was in de jaren tachtig keeper voor de Rode Duivels, zelfs beste doelman van de wereld. De laatste tien jaar was zijn gezin te volgen in een reality-soap '**de Pfaffs**'. Tot zijn twintigste woonde hij bij zijn ouders in een woonwagen.

Daniël Termont (SP.A), burgemeester van Gent, was tot zijn drie jaar ook woonwagenbewoner. Daarna kochten zijn ouders vlakbij een huis, maar zijn grootouders bleven in een woonwagen wonen.

Tinus Roosen is woordvoerder van vzw 'Ons Leven', een vereniging van Limburgse 'Voyageurs' die via lobbying en politieke actie ijveren voor beter leefomstandigheden en vooral standplaatsen voor woonwagenbewoners. Hij woont nog steeds in een woonwagen.

Miss België 2011, Justine De Jonckheere, stamt uit een familie van foorkramers. Zelf woonde ze altijd in een huis, maar was vaak te vinden bij haar familie, op de foer dus. Haar vader had ooit een kindermolen, maar handelt nu in auto-onderdelen.

"Het beeld dat in jeugdboeken enzo vaak geschetst wordt van onbetrouwbare, stelende zigeuners die op een obscuur kampement in huifkarren bijeenhokken, klopt helemaal niet met de realiteit", zegt Jean-Marie Pfaff. Woonwagenbewoners hebben een zekere ethiek en in plaats van te stelen, zijn het gastvrije mensen die graag meedelen en mensen in nood voorthelpen. Dat slechte imago was ook oorzaak van pesterijen en valse beschuldigingen op school. Om dit imago te ontcrachten, werd de kinderen wellevendheid en beleefdheid tegenover anderen bijgebracht.

Daniël Termont heeft nooit discriminatie ondervonden. Hij woonde in zijn schooltijd dan ook al niet meer in de *barakskes*. Zijn vader al helemaal niet, omdat die nooit school gelopen heeft. Hij moest op jonge leeftijd al mee de baan op om de stiel van *scheiresliep* (scharen- en messenslijper) te leren. Hij werkte zo hard dat Daniël stelt dat zijn familie veel welstellender was dan de (arbeiders-)kinderen op zijn school. Eénmaal ging hij als vijftienjarige toch op de vuist toen iemand een beledigende opmerking maakte over zijn grootvader.

Ook Tinus Roosen had geen last van discriminatie. Zijn vader was een gerespecteerd man. Wel was er een soort kliekvorming onder de kinderen, omdat het leven van *voyageurs* (zoals Tinus hen noemt) zo anders was als dat van de gewone burgers.

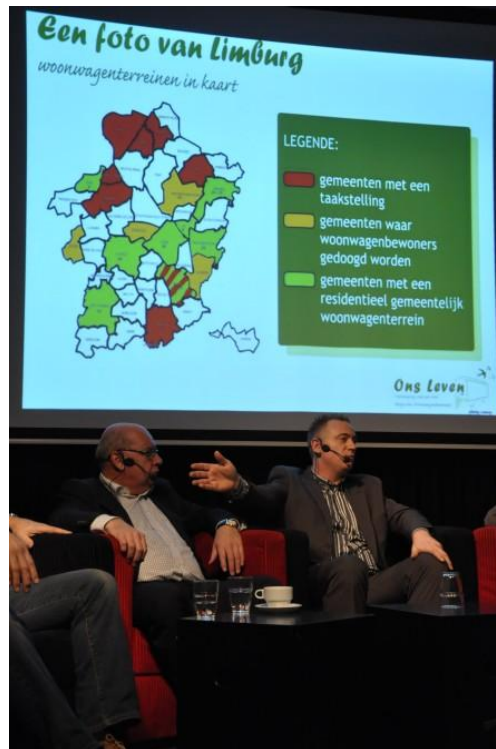
Justine De Jonckheere zat zelf altijd op internaat, wat een andere situatie is. Haar medeleerlingen vonden haar afkomst zelfs hoogst belangwekkend en als de voor bij hen in de buurt stond, konden ze dankzij Justine wel op wat gratis ritjes rekenen. Haar neefjes op de kokschool kregen al wel wat smalende opmerkingen.

Termont vindt dat de attitude die hun tijdens hun jeugd werd aangeleerd een blijvende invloed heeft. Als jonge woonwagenbewoner kwam hij soms ook in contact met rondreizende zigeuners en raakte er bevriend mee. Dat helpt hem nu om te bemiddelen als zo'n troep in zijn stad opduikt, hij weet immers hoe hun leefwereld ineenzit. Zo kan Gent een voorbeeldfunctie hebben voor andere steden door hun aanbod van verschillende terreinen voor zowel residentiële als rondtrekkende woonwagenbewoners.

Hij pleitte reeds bij Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Geert Bourgeois (N-VA), voor een vast terrein per provincie van 120 woonwagens. Burgemeesters weigeren echter vaak om een terrein in hun gemeente ter beschikking te stellen.

Het stigma van onbetrouwbare dieven speelt daarbij een rol. Maar procentueel gezien zijn er niet meer plegers van wandaden tussen zigeuners dan in de rest van de maatschappij. Wel moet er rekening mee gehouden worden dat tussen families soms vetes bestaan, zodat die families niet samen op een terrein kunnen verblijven.

Jean-Marie Pfaff en Tinus Roosen opperen dat een vorm van reservatie handig zou kunnen zijn, waarbij de trekkers bijvoorbeeld 's morgens even kunnen informeren bij een woonwagenkamp of er voor hen tegen de avond plaats is, eventueel met betaling van een borg voor standplaats en faciliteiten. Zo gebeurt het reeds in Gent. Dat vraagt natuurlijk om enige discipline bij de woonwagenbewoners zelf. Op die manier werden in Gent ook reeds mensen uit de nood geholpen die geen plaats meer vonden, maar dan toch ondergebracht konden worden op de camping van de Blaarmeersen. Termont roept dan ook burgemeesters van andere gemeenten op om ook eens een inspanning te doen.

Toen Jean-Marie Pfaff zijn Carmen leerde kennen, voelde hij zich vlug thuis bij haar familie. Haar ouders waren immers foorkramers, en zo gebeurde het dat Jean-Marie soms 's morgens ging voetballen en in de namiddag meehielp op de kermis. Er is veel solidariteit onder woonwagenbewoners en die openheid opent vele deuren (sic).

Jean-Marie Pfaff en Daniël Termont hebben ook nog enige kennis van het Bargoens, een soort dieventaaltje dat o.a. door woonwagenbewoners gebruikt werd. Tinus Roosen is er beter mee bekend, het wordt nog sporadisch gebruikt, maar lang niet meer zo algemeen als vroeger.

[Voor wie meer wil weten over het Bargoens: er verscheen een **Bargoens zakwoordenboek** door Paul Van Hauwermeiren]

Er bestaat nog steeds een soort groepsgevoel bij woonwagenbewoners, ze herkennen elkaar en voelen zich thuis bij elkaar, een soort familiegevoel. Toch heeft de huidige maatschappij zijn invloed laten gelden. Door de schoolplicht bijvoorbeeld moeten vele kinderen - zoals Justine De Jonckheere ook meemaakte - op internaat, wat de binding met de familie verzwakt, of kunnen ze niet meer zo intens meeleven met de dagelijkse gang van zaken in de woonwagen.

Daniël Termont verhaalt over het zware leven van zijn vader, de enige overlevende van elf kinderen, ongeschoold, maar die toch met enige moeite leerde lezen. De zware kinderlast van Roma en andere woonwagenbewoners is haast legendarisch, en droeg ook bij tot de miserie. Nu is het aantal kinderen wel 'genormaliseerd', althans volgens deze getuigenissen.

Veel studeren kon Termont niet, hij was voorbestemd om de tweedehandsgoederenzaak van zijn vader en grootvader voort te zetten. Toch studeerde hij op aanraden van zijn moeder voor boekhouder, wat voor de zaak ook nuttig zou zijn. Hij verzeilde na zijn studie echter in bij het socialistische ziekenfonds en is zo in de politiek 'gesukkeld'.

Jean-Marie Pfaff moest ook in de tapijtenhandel van zijn vader helpen, maar het voetballen ging altijd voor en besliste over zijn carrière.

Opvallend is dat bij alle deelnemers aan dit debat bepaalde waarden nog steeds leven. De gastvrijheid, beleefdheid, elkaar helpen, en - opvallend - de kwestie van de schoenen.

Kom je ergens op bezoek, dan doe je je schoenen uit, iets wat destijds om hygiënische redenen in de kleine woonwagens met tapijt op de vloer en modderpoelen buiten een noodzakelijkheid was. Ook het leven van dag tot dag, zonder uitgebreide agenda, blijkt een constante.

Het leven als woonwagenbewoner zal waarschijnlijk met de generaties in aantal afnemen. Toch ziet men een zekere vasthoudendheid, kinderen van 'de wagens' willen als ze volwassen geworden zijn liefst ook een eigen wagen hebben op het terrein.

Er bestaan lange wachtlijsten. Als ze op vakantie trekken, gebeurt dat vaak in groep, maar ook enkelingen vinden het leuk om op vakantie in een caravan te verblijven. Justine De Jonckheere heeft geen ambitie om foorkramer te worden, maar de band zal altijd blijven.

EXTERNE LINKS

VROEM: Vlaamse vereniging voor Voyageurs, Roms, Roma en Manoesjen: <http://www.vroemvzw.be/>
Verdediging der Belgische fooreizigers: http://www.dfb-vbf.be/index_nl.php

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.